

RAPORT FINAL

al sesiunii de brainstorming

pentru identificarea soluțiilor inovatoare
și a recomandărilor pentru abilitarea
femeilor din Republica Moldova
din 22 mai 2025

Raport final al sesiunii de brainstorming pentru identificarea soluțiilor inovatoare și a recomandărilor pentru abilitarea femeilor din Republica Moldova a fost elaborat de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, finanțat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) – Fondul de Studii și Specialiști II, Măsură pentru integrarea politicii de dezvoltare feministă a Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), în portofoliul de cooperare tehnică din Republica Moldova.

Conținutul studiului este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă punctul de vedere al IDIS „Viitorul” sau al donatorului. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

Autoare:

Mariana IAȚCO dr. conf. univ. expertă asociată la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

Angela BOGUȘ dr. conf. univ. expertă asociată la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

Coordonator:

Carolina UNGUREANU Directoare adjunctă, expertă la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

TIPUL DE ACTIVITATE	Sesiune de brainstorming pentru identificarea soluțiilor inovatoare și a recomandărilor pentru abilitarea femeilor din Republica Moldova
TEMA	Abilitarea femeilor din Republica Moldova
DATA	22 mai 2025
LOCAȚIA	Summit Events, strada Tighina 49/3, sala New York
GRUP-ȚINTĂ	33 participanți/participante (conform listei de înregistrare a participanților) Femei din diverse activități cu menire socială, economică, politică, educativă etc..
FORMATOARE	Mariana Iașco, dr. conf. univ. expertă asociată la IDIS „Viitorul” Angela Boguș, dr. conf. univ. expertă asociată la IDIS „Viitorul”
SCOP	Scopul general al sesiunii de brainstorming a constat în identificarea principalelor bariere care limitează abilitarea femeilor și elaborarea, în grup, a unor soluții și recomandări de politici publice inovatoare. Necesitatea și actualitatea tematicii sesiunii de brainstorming rezidă în faptul că în Republica Moldova prezența femeilor într-o serie de activități cheie rămâne a fi nesemnificativă, deși, în ultimul timp, la nivel global, implicarea femeilor în diverse activități de importanță majoră pentru societate, a crescut considerabil. Implicarea modestă a acestora în activitatea politică, economică, de inițiere și dezvoltare a unor noi afaceri, de conducere a asociațiilor profesionale și organizațiilor societății civile, de sprijinire a inițiativelor ecologice etc., reduce democrația și edificarea unei economii sustenabile. O participare mai activă a acestora în activitățile enumerate, facilitată de diverse proiecte și programe de abilitare a femeilor, are o serie de beneficii economice și sociale. Reprezentând puțin peste jumătate din populația țării, implicarea deplină a femeilor în activitățile cheie le-ar permite să-și realizeze întregul potențial, să-și urmeze aspirațiile și să contribuie, cu talentele lor, la tot ce înseamnă societate. În plus, femeile ar contribui semnificativ la sporirea expansiunii economice, ar genera noi locuri de muncă, productivitate, inovare și competitivitate sporită în diferite sectoare. Or, aceste activități atrag după sine dezvoltarea socială și progresul din comunități, contribuind la reducerea sărăciei, creșterea nivelului de trai, îmbunătățirea educației în comunități, în special dacă ținem cont de faptul că femeile tind să acorde prioritate domeniilor de educație și asistență medicală copiilor lor.

În acest context, a devenit necesară cunoașterea principalelor bariere care limitează abilitarea femeilor în domeniile de interes deosebit pentru statul Republica Moldova și elaborarea, în grup, a unor soluții și recomandări, care ar favoriza abilitarea acestora, dar și a unor politici publice inovatoare.

OBIECTIVE GENERALE

Pentru realizarea scopului indicat, au fost stabilite, și ulterior atinse, următoarele obiective:

- Familiarizarea participantelor cu avantajele implicării femeilor în diverse activități de importanță majoră pentru societatea din Republica Moldova;
- Prezentarea unor experiențe din cadrul Uniunii Europene privind politicile de sprijin a egalității de gen și împuternicirea femeilor în diverse domenii;
- Descrierea situației caracteristică Republicii Moldova privind politicile de sprijin a egalității de gen și împuternicirea femeilor în diverse domenii ale vieții;
- Împărtășirea experiențelor între participantele prezente la sesiune și evaluarea acestora;
- Determinarea principalelor bariere care limitează abilitarea femeilor în domeniile de interes deosebit;
- Generarea unor idei concrete pentru depășirea provocărilor cu care se confruntă femeile în diverse domenii;
- Identificarea căilor de încurajare a femeilor pentru dezvoltarea de noi activități sau dezvoltarea celor existente în baza unor idei inovative;
- Elaborarea unor soluții inovative și recomandări practice pentru a sprijini abilitarea femeilor în diverse sectoare, care ar genera efecte economice și sociale notabile;
- Formularea unor recomandări de politici publice inovatoare în vederea abilitării femeilor în diverse activități de importanță majoră.

CONTEXT
(informații
relevante despre
activitățile
realizate)

Sesiunea de brainstorming a fost organizată de către IDIS „Viitorul” la solicitarea, și cu suportul Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), prin intermediul Măsurii pentru integrarea politicii de dezvoltare feministă a BMZ în portofoliul de cooperare tehnică din Republica Moldova, al Fondului de Studii și Specialiști II, implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în Moldova.

Sectoarele reprezentate, antrenate în sesiune:

- Sănătate;
- Educație și cercetare;
- Antreprenariat;
- Energetic;
- Juridic.

Sesiunea a avut la bază o agendă stabilită pentru o zi cu activitate de șapte ore. Agenda a fost elaborată de către formatoare și agreată cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

În cadrul sesiunii au fost prevăzute **patru sesiuni tematice**, fiecare cu activități interactive specifice:

- **Sesiunea 1** Provocările femeilor în politicile publice: perspective naționale și europene. Atelier de analiză a barierelor structurale.
- **Sesiunea 2** Co-crearea soluțiilor: atelier participativ de inovație și gândire strategică.
- **Sesiunea 3** Sinteză ideilor: prezentarea soluțiilor și selecția participativă a celor prioritare.
- **Sesiunea 4** De la idei la acțiune: consolidarea recomandărilor și stabilirea priorităților.

Conținutul și materialele pregătite pentru sesiune precum flipchart-ul, fișa de grup distribuită etc., au fost adaptate specificului și necesităților participantelor. Locația aleasă pentru instruire a permis realizarea activităților într-un mod eficient și fără abateri de la scenariul stabilit. Sesiunea a fost realizată în limba română.

ASPECTE METODOLOGICE PRIVIND REALIZAREA SESIUNII	În cadrul sesiunilor tematice s-a urmărit crearea unei atmosfere favorabile (non-formală), care să contribuie la implicarea activă și fără de bariere la discuții, să încurajeze gândirea critică și creativă și cooperarea între participante (reprezentante a celor cinci sectoare). Pe parcursul evenimentului au fost utilizate următoarele tehnici și metode: • Exercițiul de spargere a gheții – pentru a facilita cunoașterea și integrarea participantelor în cadrul discuțiilor. Tehnica a permis crearea conexiunii participantelor cu tema zilei într-un mod personal și spargerea barierelor inițiale dintre femeile prezente; • Prezentarea formatoarelor – pentru a expune informația de bază care a oferit un <i>cadru teoretic și factual</i> privind avantajele implicării femeilor în diverse activități de importanță majoră pentru societate, dar și obstacolele cu care se confruntă femeile în societatea noastră, însoțit de exemple relevante din experiența europeană și națională; • Activitate de grup: Exercițiul Problem Tree (Arborele Problemelor) – pentru realizarea atelierului practic de analiză a provocărilor/barierelor structurale. A permis identificarea sectoarelor și principalele bariere cu care se confruntă femeile din sectoarele date, precum și efectele acestor bariere; • Metoda World Café – utilizată în scopul generării unui număr mai mare de idei valoroase și examinarea lor din perspective diverse – formularea soluțiilor inovatoare. A scos în evidență beneficiarii direcți (grupul țintă) și cum ar putea fi aplicată soluția; • Metoda celor 6 Pălării Gânditoare – care a avut drept scop explorarea ideilor din perspective multiple, contribuind la descoperirea eventualelor probleme ascunse și transformarea ideilor în una mai convingătoare; • Matricea Impact – Fezabilitate – utilizată în scopul clasificării soluțiilor în funcție de impactul lor potențial și fezabilitatea implementării.
--	---

În cadrul sesiunii realizate am constatat anumite situații care au contribuit la formularea următoarelor concluzii:

I. SECTORUL EDUCAȚIEI ȘI al CERCETĂRII

Prezența femeilor în sectorul educației este cea mai înaltă. S-ar părea că mai puține probleme gender există în acest domeniu. Totuși, bariere în activitatea femeilor, dar și în abilitarea acestora sunt multiple:

1. **Salarizarea slabă**, printre altele, stă la rădăcina problemelor. Este una din cauzele de bază pentru care femeile (și nu doar) abandonează domeniul și se reorientează spre alte activități salarizate mai bine, cu responsabilități mai mici și fără activități în afara programului de muncă. Lipsa motivației acestora este consecința unei salarizări proaste;
2. **Discriminările ce persistă în societate**. În funcțiile de conducere sunt promovați bărbații, considerați a avea o autoritate mai mare în fața copiilor. Stereotipul că bărbații sunt manageri mai buni, comparativ cu femeile, contribuie la accentuarea discriminării în cauză;
3. **Norma didactică** de 36 ore pe săptămână este exagerat de **mare**, raportată la salariul mic, în special, pentru un tânăr specialist, fără grad didactic;
4. **Scăderea prestigiului profesiei și imaginea șifonată a profesoarei / profesorului** versus responsabilități crescute;
5. **Presiunea mare asupra profesoarelor și protecția inadecvată a acestora**. Creșterea numărului cazurilor de agresiuni, a gradului sporit de indiferență din partea copiilor pentru învățatură, presiunile din partea părinților, precum și ale ministerului;
6. **Birocrația excesivă din domeniu**. Obligativitatea prezentării planurilor, rapoartelor, dărilor de seamă etc., reprezintă motivele de bază pentru care scade calitatea predării, pregătirii pentru ore. Cele menționate au la bază tiparele depășite, menținute din perioada sovietică. Timpul necesar acordării acestor măsuri extrem de importante este irosit pentru elaborarea celor enumerate.
7. **Implementarea unor programe prost gândite, fără a fi consultate și studiate inițial**. Programele trebuie elaborate în așa fel încât copilul să asimileze mai mult în clasă. Copiii trebuie să aibă mai mult timp liber după programul școlar. Este necesar de a elibera copii de stres. La fel și profesorii. Exemplul țărilor scandinave atestă că elevii însușesc mai bine materia atunci când sunt cointeresați.

8. Condițiile proaste de muncă, inclusiv lipsa echipamentului necesar, a instrumentelor de lucru.

9. Transparența slabă în activitățile realizate în școli, inclusiv cele de ordin financiar, fapt ce a condus la creșterea gradului de neîncredere al comunității în profesori, administrația școlilor.

Efectele acestor probleme se manifestă prin motivația scăzută a femeilor de a profesa în domeniul dat, în calitatea redusă a studiilor, în comunicarea ineficientă dintre factorii de decizie și profesoare.

Impactul problemelor: migrarea profesoarelor profesioniste către alte domenii, plecarea elevilor după ciclu gimnazial, dar și al studenților, la studii peste hotare, scăderea demografică, depopularea satelor, scăderea potențialului economic al societății.

II. SECTORUL SĂNĂTĂȚII

În domeniul sănătății, pe parcursul ultimilor ani avem rezultate marcabile. **Prezența a celei de a treia femeie** în fruntea Ministerului Sănătății a influențat benefic starea generală în domeniu. Experiența în cauză s-a extrapolat și la nivelurile de mai jos, cel al instituțiilor medico-sanitare, unde comparativ cu anii precedenți se atestă mai multe cazuri în care în fruntea instituțiilor sunt femei. Situația nu este la fel de bună la nivelul *direcțiilor, secțiilor*, unde numărul femeilor de conducere este, încă, destul de mic, în special în regiuni. Printre barierele de bază în domeniul sănătății au fost menționate:

1. Stereotipurile bazate pe faptul că în fruntea unei instituții medicale trebuie să fie un manager bărbat. Rămânem o societate patriarhală. Ideea este promovată/alimentată încă din sălile facultății, profesorii fiind cei care descurajează tinerele să urmeze profilul chirurgical. Un alt stereotip există și față de profesia de asistent medical, considerată neconformă unui bărbat. Efecte: prezența mai mică a femeilor în rândul medicilor și a bărbaților în rândul asistenților medicali;

2. Discriminarea la alegerea/selectarea profilului încă de la treapta de absolvire a facultății (bărbații sunt încurajați spre chirurgie, femeile spre profil general); **la etapa de selectare a localității** (bărbații sunt avantajați de a fi angajați în Chișinău, tinerele sunt trimise în localități).

Impactul acestor deficiențe se răsfrânge asupra:

1. **Salarizării mai slabe** pentru femei, datorate absolvirii *profilului mai prost plătit* (un chirurg este mai bine plătit comparativ cu un medic de un alt profil), *funcției mai mici deținute* și a *studiilor de asistente absolvite*, dar și a „expulzării” acestora în mediile regionale.
2. **Accesul redus al femeilor din mediul rural la serviciile de sănătate** (inclusiv pentru persoanele vulnerabile)

Pledăm pentru egalitate de șanse oferite atât femeilor, cât și bărbaților din domeniul dat.

Efectele acestor probleme se manifestă prin discriminarea pe criterii de gen; lipsa progresului și al schimbării în domeniul sănătății; frustrarea personalului (a femeilor); salarizarea mai slabă a femeilor.

Impactul problemelor: excluderea femeilor din procesul de luare a deciziilor importante din domeniul sănătății; femeile nu participă la elaborarea politicilor gender; calitatea proastă a serviciilor acordate; nivelul de trai al populației scăzut.

III. SECTORUL ENERGETIC

Un număr extrem de redus al femeilor în acest domeniu, de doar 20%. Cauzele faptului constau în:

1. **Stereotipuri.** Se consideră că domeniul este pur tehnic, respectiv activitatea nu este destinată femeilor;
2. **Stigmatizarea** – dezaprobarea în societate a femeilor din sector, în special în rândul bărbaților;
3. **Influența familiilor, cultura și tradițiile** – încă în faza de alegere a viitoarei profesii tinerele sunt descurajate de către membrii familiei, profesorii din școală, să aplice la facultățile tehnice. Ulterior sunt create obstacole la angajare, deși în sector sunt și profesii mai puțin tehnice (contabili, juriști etc.);
4. **Lipsa de informare și promovarea profesiilor** din sectorul energetic, în special în zonele regionale și mediul rural. Există o lipsă acută de cadre de divers ordin în sector;
5. **Programe de învățământ învechite** – lipsa disciplinelor de profesionalizare în universități (ex. jurist în sectorul energetic);
6. **Neadmiterea femeilor în funcțiile manageriale cheie** ale entităților;

7. Lipsa progresului și a ideilor inovatoare urmare a neimplicării femeilor în activitățile de bază.

8. Rigiditatea sectorului.

Efectele acestor probleme: lipsa femeilor din domeniul energetic, repartizarea inechitabilă a activităților casnice, posibilități reduse de dezvoltare pentru femei; lipsa politicilor gender eficiente promovate în sector.

IV. SECTORUL JURIDIC

Raportarea la problemele gender în domeniul juridic, reflectă o situație care nu poate fi considerată critică, totuși sunt o serie de probleme cauzate de:

- 1. Stereotipuri și prezența unor legi discriminatorii** în raport cu femeile;
- 2. Lipsa culturii juridice.** Pentru formarea acesteia este necesar de a introduce în programul școlar discipline precum au fost: Noi și Legea, Educația juridică etc..
- 3. Implicarea slabă a femeilor** în dezbaterile publice, în consultarea politicilor gender, în calitate de reprezentante a societății civile;
- 4. Promovarea insuficientă a inițiativelor de abilitare a femeilor;**
- 5. Lipsa educației focusate pe afacerile femeilor;**
- 6. Lipsa cadrului legal adaptat nevoilor femeilor** (concediul menstrual, locuri amenajate pentru supravegherea copiilor în entități).
- 7. Riscul de a pierde controlul asupra copiilor** cu toate urmările nefaste în cazul implicării mai mari a femeilor în diversele activități.

Efectele acestor probleme contribuie la repartizarea inechitabilă a activităților casnice, lipsa unui cadru legal adaptat nevoilor femeilor de afaceri, inexistența egalității de șanse, violența domestică, toate luate împreună descurajează implicarea femeilor în afaceri și activități de importanță socială.

V. SECTORUL ANTREPRENORIAL

Modelele de antreprenoriat feminin sunt mai inovative, mai adaptive. Problemele întâlnite în activitatea antreprenorială și barierele în abilitarea femeilor au aceleași rădăcini comune precum sunt cele din domeniile menționate mai devreme. De bază, putem enumera:

- 1. Cadrul juridic discriminatoriu și lipsa încrederii de sine a femeilor.** Frica de a nu se îndepărta de copii, de a le oferi mai puțină atenție;
- 2. Insuficiența programelor de suport oferit femeilor.** Există un singur program guvernamental acordat femeilor, doar pentru etapa de start-up, ulterior acestea nu există. Lipsa resurselor financiare persistă în majoritatea afacerilor lansate și gestionate de către femei. Finanțarea/refinanțarea afacerilor este una dintre barierele principale în abilitarea femeilor în afaceri. Există foarte puțină finanțare a programelor pentru femei în afaceri. În Republica Moldova doar o singură bancă oferă granturi pentru femeile în afaceri, ODA, fiind a doua instituție finanțatoare, însă ambele impun condiții extrem de dificile de realizat și în timp îndelungat;
- 3. Posibilități reduse de informare, învățare și accesare** a informațiilor, în perioada concediului de îngrijire, în special pentru domeniile noi apărute (marketingul și vânzările online) mai ales în mediul rural. Lipsa suportului în acest sens conduce fie la neimplicare în afaceri, fie la eșecuri economice;
- 4. Nevoia de a-și asuma activitățile casnice, de educare a copiilor și maternitatea** contribuie la învechirea cunoștințelor, necunoașterea strategiilor noi apărute, networking limitat între femei. Lipsa serviciilor alternative de îngrijire a copiilor în timpul în care mamele muncesc. Există un singur regulament pentru creșea elaborat de către Ministerul Muncii în 2023. Acesta este funcțional, dar nu poate avea efecte în lipsa grădinițelor;
- 5. Multitask profesional (sarcini multiple asumate)** – antreprenoriale, marketing, contabilitate, cauzate atât de lipsa resurselor financiare, cât și de lipsa culturii antreprenoriale;
- 6. Afacerile gestionate în regiuni sunt mai puțin competitive** comparativ cu cele inițiate în capitală sau orașele mai mari;
- 7. Violența fizică și psihică a femeilor în familie, dar și la locul de muncă desfășurat.**

8. Stereotipurile – afacerile pot fi eficient administrate doar de către bărbați, lipsa posibilităților de creștere în cariera profesională pentru femei.

9. Lipsa inițiativelor de abilitare a femeilor pe diverse domenii.

Efectele acestor probleme contribuie la prezența unui număr mic de femei în afaceri, repartizarea inechitabilă a activităților casnice și grijile majore lăsate pe umerii femeilor; femeile dispun de venituri mici devenind dependente de veniturile bărbaților.

În vederea identificării soluțiilor de abilitare a femeilor a fost formulate următoarele RECOMANDĂRI:

Sectorul EDUCAȚIE

1. Implementarea unui program de digitalizare a tuturor proceselor din cadrul școlii: introducerea registrului electronic, accesul părinților la soft-ul creat pentru a putea să se informeze despre starea/situația copilului, să solicite informații/explicații, ar putea obține informațiile transmise la necesitate de profesorii.
2. Crearea unui serviciu educațional emoțional prin terapie psihosomatică/centru psihologic destinat atât elevilor, cât și profesoriilor, dar și părinților. Fiecare parte să aibă posibilitatea soluționării problemei cu care se confruntă. Fiecare parte trebuie să se poată elibera de traumele din subconștient. Este extrem de important pentru activitatea profesoarelor, în special din regiuni/mediile rurale. În scopul creării unui mediu psihologic sănătos în școli, se recomandă inițierea unor dezbateri, consultări publice care ar aduce multiple beneficii cadrelor didactice, copiilor, părinților și societății în general.
3. Garanția siguranței profesorilor. Adoptarea unui regulament discutat și adus la cunoștința elevilor, părinților, privind importanța respectării profesorului cu evidențierea drepturilor profesorilor. Discuții frecvent purtate despre respectul, drepturile și libertățile reciproce.
4. Condiții mai bune de muncă oferit profesoarelor: acces la internet, dotare tehnică adecvată, introducerea registrului electronic în mediul rural. Diminuarea sarcinilor birocratice pentru a oferi mai multă libertate profesorului, timp pentru creație, prezentări interesante.

5. Revizuirea programelor cu accentul mai mare pus pe asimilarea/ însușirea în clasă a materiei. Oferirea timpului liber după programul școlar copiilor. Este necesar de a elibera copii de stres. În scopul creșterii interesului copilului pentru materia studiată, ar putea fi preluate unele practici din țările scandinave: Danemarca, Finlanda, Suedia, pentru a preda materiile într-o manieră mai creativă, prin intermediul jocului de rol. Programele trebuie să aibă la bază dezvoltarea gândirii creative.
6. Includerea disciplinelor opționale în școli, în special la treapta de liceu: educația financiară, educația juridică etc., pentru a cointeresa copiii să studieze cu mai multă pasiune.

Sectorul SĂNĂTATE

7. Eliminarea discriminărilor la selectarea profilului medical, angajare, repartizare a locurilor de muncă. În colaborare cu specialiștii juriști, trebuie realizate ajustări în cadrul legal care ar contribui la eliminarea discriminărilor existente.
8. Creșterea culturii sănătății populației, *inclusiv a femeilor*, responsabilizarea populației pentru propria sănătate. Prevenția este extrem de importantă și necesită mai puține costuri.
9. Extinderea serviciilor de sănătate în localitățile rurale și promovarea culturii sănătății în rândul populației, în special în rândul femeilor.
10. Implicarea administrațiilor publice locale, reprezentanților societății civile în promovarea bunelor practici de sănătate în mediul rural. Aducerea la cunoștința populației a faptului că funcționează serviciile de unități mobile pentru examinările gratuite mai complexe.
11. Campanii de informare privind accesul la serviciile de sănătate, spoturi publicitare privind obligativitatea fiecărei persoane de a se adresa medicului pentru a face diagnosticul stării sănătății.

Sectorul ENERGETIC

12. Ghidarea în carieră. Promovarea susținerii femeilor noi angajate, în special în organizațiile predominante de către bărbați.
13. Crearea parteneriatelor între mediul antreprenorial și instituțiile de învățământ de toate categoriile. Determinarea de comun acord al modelului de promovare al profesiilor, meseriilor pentru a ajuta tinerii în alegerea viitoarei specialități.

14. Introducerea în programele de învățământ din școli a unei discipline opționale care să informeze copiii despre o varietate cât mai mare de profesii, meserii. Introducerea disciplinelor de profesionalizare în învățământul superior și mediu de specialitate.
15. Crearea unui parteneriat activ între sectorul energetic și unitățile de învățământ în scopul unei informări mai bune a tinerilor, cunoașterii beneficiilor și eliminării stereotipurilor existente, motivării acestora pentru a alege domeniul.

Sectorul JURIDIC

16. Necesitate stringentă de realizare a evaluării juridice, un screening al legislației, pentru a putea identifica, pe diverse domenii, care sunt obstacolele care nu permit realizarea activităților/afacerilor, inițiate de către femei și identificarea soluțiilor prin care aceste obstacole pot fi eliminate. Se propune de a fi realizată de către *Asociația Femeilor de Cariera Juridică*, fiind cea mai potrivită pentru a realiza inițiativa în cauză cu implicarea femeilor din diverse activități, pe diverse domenii, care cunosc problemele din interior și s-au confruntat cu acestea. Pentru a avea un impact mai mare, *Asociația Femeilor de Cariera Juridică* poate realiza evaluarea în parteneriat cu *Asociația Femeilor din Procuratură*.
17. Crearea unor grupuri de lucru și discutarea în cadrul acestora a căilor de eliminare a problemelor și modalitatea de a încuraja statul să atragă suficientă atenție înlăturării discriminărilor de gen și abilitării femeilor.
18. Cadrul legal conține o serie de elemente discriminatorii. Inițierea oricărei afaceri, începe, de asemenea, de la studierea legislației care prevede înregistrarea acesteia, obținerea autorizațiilor necesare, etc.. *Asociația Femeilor de Cariera Juridică* ar putea ajuta femeile prin consultarea acestora. Asociația a creat o pagină web prin intermediul căreia încurajează femeile să raporteze situațiile în care s-au ciocnit cu o problemă și nu cunoaște soluția acesteia.
19. Includerea unei discipline de drept în programa curriculară sau includerea unui compartiment în cadrul disciplinei Educația pentru societate în scopul formării unei culturi juridice în rândul tinerilor.

Sectorul ANTREPRENORIAL

20. Crearea mai multor programe guvernamentale echitabile pentru femei. În acest sens, ar putea fi integrate componente de susținere a femeilor în toate programele de antreprenoriat care la moment există. Prelungirea programului de mentorat și după start-up (3+3 ani), în special în zonele rurale, unde femeile sunt cele mai dezavantajate. Pot fi atrase și alte ministere care ar putea oferi suport femeilor de afaceri. Ministerul Muncii (ex. Germaniei, oferirea de vouchere), Ministerul Educației (concediu academic, burse de continuare a studiilor) etc.
21. Încurajarea dezvoltării serviciilor alternative de îngrijire a copiilor în timpul în care mamele muncesc. Soluția care se impune – crearea unui fond național de colectare pentru deschiderea creșelor. Cele 2% pot fi direcționate ușor în acest scop, dar și contribuțiile benevole ale părinților.
22. Cursuri de instruire cu abilități financiare și digitale pentru femeile din mediul rural. Oferirea posibilităților de accesare/cunoaștere a practicilor inovatoare din domeniile precum marketingul și vânzările online, în special în mediul rural.
23. Ghidarea/învățarea femeilor de a face antreprenoriat social orientat spre oferirea suportului femeilor care solicită ajutor în diverse domenii, activități.
24. Realizarea cartografierii afacerilor conduse de către femei după regiuni, domenii și crearea unei baze de date online a acestora. Ar putea servi un bun suport pentru analiza stării de ansamblu a antreprenoriatului feminin, impactului afacerilor feminine asupra economiei naționale.
25. Crearea unui parteneriat între femeile antreprenoare, juriste, psiholoage, care să ofere femeilor confort psihologic și protecție juridică adecvată. Ar contribui la o mai bună colaborare între femei, susținere reciprocă și consultanță gratuită oferită.
26. Încurajarea includerii disciplinelor antreprenoriale în programul școlar. Dezvoltarea relațiilor dintre antreprenoare și mediul școlar, invitarea antreprenoarelor în școli pentru promovarea bunelor practici.

ANEXE	1. Invitația pentru sesiunea de brainstorming (versiunea în română și în limba engleză); 2. Agenda sesiunii de brainstorming (versiunea în română și în limba engleză); 3. Lista invitaților/invitatelor la sesiunea de brainstorming; 4. Lista participantelor/participanților la sesiunea realizată; 5. Prezentarea formatoarelor; 6. Fotografii de la sesiunea de brainstorming; 7. Comunicat de presă; 8. Fotografiile posterelor / Flipchart-urilor realizate de către participante.
--------------	--